

چکیده

افزایش چشم‌گیر تعداد سالن‌های نمایش در طی یک دهه‌ی اخیر که به دلیل تغییر در سیاست‌های فرهنگی دولت و خصوصی سازی تئاتر رخ داد، موجب ایجاد تغییرات بسیاری در فرایند تولید و مصرف تئاتر در شهر تهران شده است. دگرگونی‌هایی که عاملان مختلف، از گروه‌های تولیدی و سالن‌داران گرفته تا تماشاگران را تحت تأثیر قرار داده است. پژوهش پیش رو با استفاده از مفاهیم نظری جامعه‌شناسی بوردیو، رابطه‌ی این تغییرات با سلیقه‌ی تماشاگران تئاتر و همچنین علل و معانی آن را مورد بررسی قرار داده است. در این راستا چگونگی تعامل عادت‌واره‌های تماشاگران میدان تئاتر خصوصی با میدان تئاتر، تمایز آن‌ها با عاملان سایر میدان‌های تئاتر، مبارزات و استراتژی‌های هر یک در میدان‌های تئاتر مورد تحلیل قرار گرفته‌اند تا زمینه‌ی تحلیل و طبقه‌بندی کنش‌ها و انتخاب‌های آنان میسر گردد. لذا این پژوهش ترکیبی بر مبنای چارچوب روش شناختی پی‌یر بوردیو و با تحلیل علت‌کاوانه و معنی‌کاوانه داده‌های تجربی‌ای که از دو طریق کیفی (مصاحبه نیمه‌ساخت یافته) و کمی (پرسش‌نامه ترکیبی) در میدان تئاتر و از حجم نمونه ۳۸۶ تماشاگر گردآوری گشتند، تفاوت‌های قریحه‌ی پرورش یافته در میان گروه‌های مختلف تماشاگران و حوزه‌های کاربست آن‌ها، و کارکرد این تفاوت‌ها در میدان تئاتر مشروع مورد بررسی قرار گرفت. در پایان این نتیجه حاصل شد که متغیرهای سرمایه‌ی فرهنگی و سرمایه‌ی اقتصادی ارتباط معناداری با انتخاب‌های تئاتری تماشاگران ندارد و این پیشینه و مسیری تماشاگر در میدان و مرتبط بودن سرمایه فرهنگی نهادی تماشاگر با هنرهای نمایشی است که محور اصلی تمایزها و ترجیحات تماشاگران تازه‌وارد و تماشاگران قدیمی تر است. در ارتباط با رابطه‌ی سلیقه‌ی تماشاگران با میدان تئاتر نیز، پیامد اصلی حضور تماشاگران تازه‌وارد این مسئله بوده که اثرگذاری سرمایه‌ی فرهنگی در مبارزات میدان تئاتر مشروع به مرور کم‌تر شده است و سرمایه‌ی اقتصادی و حضور مخاطب گسترده‌تر، نقشی کلیدی‌تر در منطق تولید و مصرف میدان تئاتر مشروع ایفا می‌کند. به عبارتی این سلیقه‌ی (سرمایه‌ی فرهنگی و عادت‌واره‌های) تماشاگران تازه‌وارد است که نظام ادراک و طبقه‌بندی خود را به میدان تئاتر تحمیل کرده و این امر در کنار رشد پرشتاب تعداد سالن‌های نمایشی که همگی به ناچار خود را با قاعده‌ی اقتصاد بازار تئاتر منطبق می‌کنند منجر به تمایزدایی بیش از پیش از هویت مکان‌های تئاتری و نوع اجراهای آن‌ها شده است.

واژه‌های کلیدی: سلیقه مشروع، تماشاگران تئاتر، نظریه میدان، پژوهش ترکیبی، پی‌یر بوردیو